

USNESENÍ

Krajský soud v Ostravě rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Mgr. Jiřího Gottwalda
a soudců JUDr. Petra Hluštíka, Ph.D., a JUDr. Daniela Spratka, Ph.D. ve věci

navrhovatele: O. T.

za účasti: Obecní úřad Karlova Studánka
sídlem Karlova Studánka 17, 793 24

o návrhu na doplnění seznamu voličů

takto:

- I. Navrhovatel O. T., nar. X, bytem K. S. X, **se doplňuje** do stálého seznamu voličů, vedeného Obecním úřadem Karlova Studánka.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Navrhovatel se návrhem doručeným krajskému soudu dne 2. 10. 2018 domáhá toho, aby jej soud prohlásil za fakticky a materiálně žijícího občana Karlovy Studánky ve smyslu nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 6/11 ze dne 4. 5. 2011, nařídil Obecnímu úřadu Karlova Studánka (dále jen „ObÚ“) zapsat jej trvale do seznamu voličů tak, aby se navrhovatel mohl za 5 dní zúčastnit komunálních voleb, a dále aby byly odstraněny účinky písemnosti č. j. 779/1/2018 ze dne 27. 9. 2018 pro nezákonnost.
2. Navrhovatel uvedl, že je materiálně žijícím již desetiletí v Karlově Studánce, a proto na něj nelze vztáhnout nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 6/11, který vycházel z jiných skutkových okolností; zejména navrhovatel poukázal na to, že nikdo z objektu, z něhož byli občané ze stálého seznamu voličů vyškrtnuti, nepodal kandidátku a v obecních volbách nekandiduje. Nadto poukázal na to, že vyškrtnutí ze stálého seznamu voličů bylo provedeno bez jakýchkoli řádných lhůt. Vše bylo uděláno tak, aby žádný z devatenácti vyškrtnutých občanů neměl šanci k volbám jít. K vyvěšení totiž došlo 27. září 2018 a pak následovaly tři dny volna. Teprve 1. října mohl navrhovatel reagovat, což i učinil, kdy si ověřil, že se vyškrtnutí týká i jeho (ve Sdělení o vyškrtnutí byl označen jen iniciálami „O. T.“). Starostka potvrdila, že se jedná o jméno navrhovatele a odmítla jej zapsat do seznamu voličů. S ohledem na běh lhůt ve věcech řízení o stálém seznamu voličů tak není možno se

reálně domoci opravy tohoto seznamu před volbami do zastupitelstev obcí. Navrhovatel následně citoval z nálezu sp. zn. Pl. ÚS 6/11 a usnesení Nejvyššího správního soudu sp. zn. Vol 13/2004. Poukázal na to, že sice Ústavní soud v citovaném nálezu umožnil ve svém výkladu zamezit manipulování voleb obstaráváním hlasů formálních voličů, ale jasně deklaruje, že nelze omezovat aktivní volební právo osob, které ve volebním regionu žijí dlouhou dobu, kdy poukázal na doporučení Benátské komise, která uvedla, že požadované období pobytu, podmiňující přístup k volbám, by nemělo být delší 6 měsíců. Navrhovatel však žije v obci Karlova Studánka materiálně a fakticky již cca 12 let. Navrhovatel dále poukázal na připojené prohlášení občana M. P., dle něž navrhovatel v Karlově Studánce žije, vyřizuje si v ní obchodní schůzky a maluje v ní obrazy, setkává se tam s občany, vede společenský život, je členem místních občanských sdružení, účastní se hudebních produkcí a pořádá je, žije aktivním uměleckým životem, účastní se voleb i zasedání zastupitelstva obce.

3. Podle § 88 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), jestliže správní orgán, který vede podle zvláštních zákonů stálý seznam voličů, neodstraní chyby nebo nedostatky ve stálém seznamu voličů a jeho dodatku, může se osoba tím dotčená obrátit na soud příslušný podle sídla správního orgánu s návrhem na vydání rozhodnutí o provedení opravy nebo doplnění seznamu nebo jeho dodatku.
4. Podle § 4 odst. 1 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZVZO“), má právo volit do zastupitelstva obce občan obce za předpokladu, že jde o státního občana České republiky, který alespoň v den voleb, a konají-li se volby ve dvou dnech, druhý den voleb, dosáhl věku nejméně 18 let a je v den voleb v této obci přihlášen k trvalému pobytu.
5. Podle § 28 odst. 1 věty první ZVZO vede stálý seznam voličů obecní úřad pro voliče, kteří jsou v této obci přihlášení k trvalému pobytu. Podle § 28 odst. 2 ZVZO občan, který po sestavení stálého seznamu voličů nabude nebo pozbude práva volit, bude do tohoto seznamu zapsán nebo z něho vyškrtnut. Každý volič může být zapsán pouze v jednom stálém seznamu voličů nebo dodatku stálého seznamu voličů. Každý volič si může v úředních hodinách na obecním úřadě ověřit, zda je zapsán v seznamu; může požadovat doplnění údajů nebo provedení oprav. Obecní úřad je povinen do 48 hodin žadateli vyhovět nebo mu v této lhůtě písemně sdělit důvody, proč žádosti vyhovět nelze.
6. Soud zjistil ze sdělení ObÚ č. j. 779/1/2018 ze dne 27. září 2018, že obecní úřad vyškrtнул ze stálého seznamu voličů 19 osob, označených iniciálami, přihlášených k trvalému pobytu v hotelu D., přičemž toto vyškrtnutí odůvodnil odkazem na nálezu sp. zn. Pl. ÚS 6/11 a dále konstatováním, že zmíněné osoby v obci fakticky nežijí a nemají k ní žádný jiný faktický vztah, nejsou občany obce v materiálním slova smyslu, a proto jim nesvědčí s ohledem na ustálenou judikaturu právo volit v obci do jejího zastupitelstva. Co do skutkových zjištění ObÚ uvedl: *„V rovině faktických zjištění pak obecní úřad vyšel z obecného poznání života v malé obci, že níže uvedené osoby nejsou jejími občany, v obci nebydlí, a pokud v níže uvedeném objektu dočasně přebývají, má jejich pobyt ryze přechodnou povahu bez vytvoření nebo založení občanského nebo obdobného vztahu k obci.“* Z podání ObÚ č. j. 812/2018 ze dne 2. října 2018, které bylo založeno do spisu podepsaného soudem sp. zn. 24 A 1/2018 soud zjistil, že dle ObÚ navrhovatel ani občan M. P. nepodali žádost o doplnění údajů nebo provedení oprav v seznamu voličů ve smyslu ustanovení § 28 odst. 2

ZVZO. Z výpisu z Informačního systému základních registrů soud zjistil, že navrhovatel je nepřetržitě hlášen k trvalému pobytu na adrese K. S. X od 8. září 2010. Z listiny datované dnem 1. října 2018, označené jako „Svěddecká výpověď“ a podepsané M. P. soud zjistil, že občan P. osvědčuje, že navrhovatel žije v Karlově Studánce, vede tam obchodní schůzky, maluje obrazy, vede společenský život, je činný v místním občanském sdružení, účastní se hudebních produkcí a žije aktivním uměleckým životem; účastní se voleb a zasedání zastupitelstva obce.

7. Realizace volebního práva je ve smyslu citovaného ustanovení § 4 odst. 1 ZVZO neodmyslitelně spjata s místem trvalého bydliště občana. Ve věcech volebních však nelze pojem trvalého bydliště občana chápat výlučně v rovině evidenčního charakteru. K výkladu pojmu trvalé bydliště pro oblast právních vztahů ve věcech volebních se zásadním způsobem vyjádřil Ústavní soud v citovaném nálezu sp. zn. Pl. ÚS 6/11, když dospěl k závěru, že *„v situaci, kdy je trvalý pobyt rozhodujícím kritériem pro vznik aktivního i pasivního volebního práva do orgánů samosprávy obce, je třeba vzhledem k závažnosti možných dopadů pečlivě zkoumat i skutečnost, zda přihlášení nebylo zcela účelovým jednáním, jehož jediným cílem byl právě vznik aktivního volebního práva, tedy jednáním obcházejícím volební zákon“*.
8. Z uvedeného nálezu je dle podepsaného soudu zřejmé, že zjišťování materiálního občanství v obci je jen korektivem, který má zabránit zneužití zákonem benevolentně nastaveného kritéria trvalého pobytu. Nemá být nahrazením kritéria trvalého pobytu. Z toho plyne, že orgán, vedoucí stálý seznam voličů, vychází zásadně z evidenčního údaje o trvalém pobytu občana, přičemž pro absenci materiálního pouta k obci jej může vyškrtnout jen v případech, kdy je přihlášení k trvalému pobytu zjevně realizováno za účelem manipulace voleb obstaráním hlasů formálních voličů. Tomuto výkladu nasvědčují jednak velmi krátké lhůty pro zjednatí nápravy nedostatků ve věcech vedení stálého seznamu voličů (48 hodin dle § 28 odst. 2 ZVZO a 3 dny dle § 88 s. ř. s.), které nedávají prostor k rozsáhlému dokazování o poutu konkrétního jedince k určité obci, jednak obecný ústavní imperativ výkladu volebních zákonů ve prospěch volebního práva, jak jej Ústavní soud vyjádřil kupříkladu v nálezu sp. zn. IV. ÚS 275/96 ze dne 15. 10. 1996, kdy uvedl, že účelem volebních zákonů je volit a být volen, a proto *„sporná ustanovení musí vždy být vykládána k tomuto právu vstřícně – tedy tak, aby pokud možno bylo umožněno volit či být volen a ne naopak“*.
9. Vyškrtnutí navrhovatele ze seznamu voličů však žádné skutečnosti nasvědčující účelovému přihlášení se k trvalému pobytu za účelem manipulace voleb neuvádí. Naopak připouští jeho pobyt – byť *„dočasné povahy“* – v objektu na adrese K. S. X (hotel D.). S ohledem na prokázaný více než osm let trvající zápis trvalého pobytu navrhovatele na uvedené adrese, není zřejmé, v čem má ona dočasnost spočívat.
10. Navíc soud sdílí přesvědčení navrhovatele, že je to naopak postup ObÚ, jenž představuje excesivní jednání způsobilé znemožnit využití aktivního volebního práva navrhovatelem. K tomuto závěru soud dospívá jednak z nedostatečného odůvodnění vyškrtnutí občanů ze stálého seznamu voličů, jednak z jeho načasování.
11. Soud připomíná, že stejnému ObÚ bylo usnesením podepsaného soudu č. j. 22 A 111/2014-52 ze dne 6. 11. 2014 přikázáno zjednat nápravu ve stálém seznamu voličů, přičemž již tehdy soud poukazoval na to, že ObÚ *„argumentoval paušálně ve vztahu ke všem dotčeným osobám v obecné rovině tvrzeními opírajícími se o znalost poměrů v obci“*.

Podobně jako před čtyřmi lety i nyní se ObÚ omezil jen na neurčité a nekonkrétní odůvodnění vyškrtnutí ze seznamu voličů. Navíc opětovně k vyškrtnutí přistoupil těsně před konáním voleb do zastupitelstev obcí, přestože žádná z tvrzených skutečností nenastala těsně před provedeným vyškrtnutím. Nic nebránilo ObÚ přistoupit k vyškrtnutí dříve, tak aby tento krok mohl být podroben soudní kontrole ještě před konáním komunálních voleb. V postupu ObÚ se tak zračí zjevná snaha o zamezení nejen účasti vyškrtnutých osob ve volbách ve dnech 5. – 6. října 2018, ale i snaha o znemožnění efektivního využití prostředku ochrany, jímž je návrh dle § 88 s. ř. s.

12. V situaci takto mimořádného excesu ze strany správního orgánu, vedoucího stálý seznam voličů, kdy je možnost odstranění nedostatku ve stálém seznamu voličů z jeho strany postupem dle § 28 odst. 2 ZVZO více než iluzorní, se soud nezabýval tím, zda byla žádost o tento postup podána a jak s ní bylo naloženo, ale rozhodl věcně tak, že navrhovatele doplnil do stálého seznamu voličů, vedeného ObÚ. Navrhovatel je totiž více než osm let (!) v obci trvale přihlášen k trvalému pobytu a ObÚ nikterak ani náznakem neuvedl skutečnosti, které by svědčily o tom, že jeho trvalý pobyt má za cíl manipulaci voleb. Tento zcela mimořádný postup soud zvolil právě s ohledem na potřebu efektivní ochrany aktivního volebního práva navrhovatele, neboť setrvání na požadavku vyčerpání prostředků ochrany podle § 28 odst. 2 ZVZO by ve svém výsledku vedlo k odepření ústavně zaručeného práva volit.
13. Soud podotýká, že dle ustanovení § 28 odst. 4 ZVZO dva dny přede dnem voleb obecní úřad stálý seznam voličů v 16.00 hodin uzavře. Upozorňuje však, že toto ustanovení je navázáno na další krok ve volebním procesu, jímž je předání výpisu z tohoto seznamu okrskovým volebním komisím. Uzavření seznamu voličů tak determinuje jen obsah výpisu z tohoto seznamu, nikoli okruh osob, kterým svědčí u voleb aktivní volební právo. Tomu odpovídá i ustanovení § 33 odst. 4 ZVZO, který umožňuje voliči, který není zapsán ve výpisu ze seznamu, prokázat své právo hlasovat ve volebním okrsku, a okrsková volební komise pak má povinnost dopsat jej do výpisu ze seznamu dodatečně a umožnit mu hlasování.
14. Z citovaného ustanovení § 33 odst. 4 ZVZO pak plyne, že toto usnesení prokazuje navrhovateli jeho právo hlasovat ve volebním okrsku Karlova Studánka pro případ, že by během voleb ve dnech 5. – 6. října 2018 nebyl zahrnut mezi voliče ve výpisu ze stálého seznamu voličů.
15. O náhradě nákladů řízení účastníků bylo rozhodnuto v souladu s ustanovením § 93 odst. 4 s. ř. s., podle něhož ve věcech volebních nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto usnesení nejsou opravné prostředky přípustné (§ 104 odst. 1 s. ř. s.).

Toto usnesení nabývá právní moci vyvěšením na úřední desku soudu (§ 93 odst. 5 věta druhá s. ř. s.).

Ostrava 4. října 2018

Mgr. Jiří Gottwald
předseda senátu